

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΑΡΧΑΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ 2024

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Αριστοτέλης, Προτρεπτικός [Πρὸς Θεμισώνα], & Ἐπίκουρος, Ἐπιστολὴ πρὸς Μενουκέα,

Αριστοτέλης, Προτρεπτικός [Πρὸς Θεμισώνα], αποσπ. 8

Τὰ ὑποκείμενα πρὸς τὸν βίον ἡμῖν, οἷον τὸ σῶμα καὶ τὰ περὶ τὸ σῶμα, καθάπερ ὄργανά τινα ὑπόκειται, τούτων δ' ἐπικίνδυνός ἐστιν ἡ χρῆσις, καὶ πλέον θάτερον ἀπεργάζεται τοῖς μὴ δεόντως αὐτοῖς χρωμένοις. Δεῖ τοίνυν ὀρέγεσθαι τῆς ἐπιστήμης κτᾶσθαί τε αὐτὴν καὶ χρῆσθαι αὐτῇ προσηκόντως, δι' ἧς πάντα ταῦτα εὖ θησόμεθα. Φιλοσοφητέον ἄρα ἡμῖν, εἰ μέλλομεν ὀρθῶς πολιτεύεσθαι καὶ τὸν ἑαυτῶν βίον διάξειν ὠφελίμως.

Ἐπίκουρος, Ἐπιστολὴ πρὸς Μενουκέα, 122

Μῆτε νέος τις ὦν μελλέτω φιλοσοφεῖν, μῆτε γέρον ὑπάρχων κοπιάτω φιλοσοφῶν· οὔτε γὰρ ἄωρος οὐδεὶς ἐστὶν οὔτε πάρωρος πρὸς τὸ κατὰ ψυχὴν ὑγιαῖνον. Ὁ δὲ λέγων ἢ μήπω τοῦ φιλοσοφεῖν ὑπάρχειν ὥραν ἢ παρεληλυθέναι τὴν ὥραν, ὁμοίος ἐστὶν τῷ λέγοντι πρὸς εὐδαιμονίαν ἢ μήπω παρεῖναι τὴν ὥραν ἢ μηκέτι εἶναι. Ὡστε φιλοσοφητέον καὶ νέῳ καὶ γέροντι, τῷ μὲν ὅπως γηράσκων νεάζῃ τοῖς ἀγαθοῖς διὰ τὴν χάριν τῶν γεγονότων, τῷ δὲ ὅπως νέος ἅμα καὶ παλαιὸς ἦ διὰ τὴν ἀφοβίαν τῶν μελλόντων. Μελετᾶν οὖν χρὴ τὰ ποιοῦντα τὴν εὐδαιμονίαν, εἴπερ παρούσης μὲν αὐτῆς πάντα ἔχομεν,

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1

α. Ποια στάση πρέπει να τηρεῖ ο ἄνθρωπος ἀέναντι στη γνώση, σύμφωνα με το πρῶτο ἀπόσπασμα ἀπὸ τον Προτρεπτικό και πὼς αὐτὴ εκφράζεται; **Μονάδες 4**

β. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεῖ σε καθεμιά ἀπὸ τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αὐτόν τη λέξη «Σωστό», αν εἶναι σωστή, ἢ τη λέξη «Λάθος», αν εἶναι λανθασμένη, με βάση το αρχαῖο διδαγμένο κείμενο του Ἐπικούρου και να τεκμηριώσετε κάθε ἀπάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του συγκεκριμένου αρχαίου διδαγμένου κειμένου που την επιβεβαιώνουν **Μονάδες 6**

1. Ο φιλοσοφικός στοχασμός λειτουργεῖ θεραπευτικά διασφαλίζοντας την ψυχική ηρεμία και οδηγώντας μέσω αὐτῆς στη φιλοσοφία.
2. Οι νέοι θα ἔχουν την ωριμότητα των ηλικιωμένων, διότι η φιλοσοφία θα τους οπλίζει με ἀφοβία για τα μέλλοντα.
3. Ὄταν δεν ἔχουμε την εὐδαιμονία, κάνουμε τα πάντα για να την ἀποκτήσουμε.

B1. Με ποια επιχειρήματα ο Ἐπίκουρος ἀποδεικνύει την ἀναγκαιότητα της φιλοσοφίας για ὅλους, ανεξαρτήτως ηλικίας; **Μονάδες 10**

B2. ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Κωνσταντίνος Καβάφης, Ένας γέρος

Σε ηλικία περίπου 31 ετών ο Καβάφης συνθέτει την πρώτη γραφή του ποιήματος «Ένας γέρος» (Οκτώβριος 1894), βασιζόμενος κυρίως σε εικασίες σχετικά με το πώς μπορεί να αισθάνεται ένας ηλικιωμένος ή πώς πιθανώς θα αισθάνεται ο ίδιος, όταν φτάσει στην ηλικία του γήρατος.

Στου καφενείου του βοερού το μέσα μέρος
σκυμένος στο τραπέζι κάθετ' ένας γέρος·
με μian εφημερίδα εμπρός του, χωρίς συντροφιά.

Και μες των άθλιων γηρατειών την καταφρόνια
σκέπτεται πόσο λίγο χάρηκε τα χρόνια
που είχε και δύναμι, και λόγο, κ' εμορφιά.

Ξέρει που γέρασε πολύ· το νοιώθει, το κυττάζει.
Κ' εν τούτοις ο καιρός που ήταν νέος μοιάζει
σαν χθες. Τι διάστημα μικρό, τι διάστημα μικρό.

Και συλλογιέται η Φρόνησις πως τον εγέλα·
και πως την εμπιστεύονταν πάντα — τι τρέλλα! —
την ψεύτρα που έλεγε· «Αύριο, Έχεις πολύν καιρό.»

Θυμάται ορμές που βάσταγε· και πόση
χαρά θυσίαζε. Την άμυαλή του γνώσι
κάθ' ευκαιρία χαμένη τώρα την εμπαίζει.

... Μα απ' το πολύ να σκέπτεται και να θυμάται
ο γέρος εξαλίσθηκε. Κι αποκοιμάται
στου καφενείου ακουμπισμένος το τραπέζι.

-Πώς συνδέεται η φιλοσοφική αναζήτηση με τη γεροντική ηλικία του ανθρώπου στην Έπιστολήν πρὸς Μενοικέαν του Επίκουρου και πώς στο παραπάνω ποίημα του Κ. Καβάφης;

Να συγκρίνετε τις δύο απόψεις. **Μονάδες 10**

B3. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε κάθε μία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη:

1. Είκοσι χρόνια έμεινε ο Αριστοτέλης στην Ακαδημία και ασχολήθηκε με την επιστημονική έρευνα και τη διδασκαλία.
2. Η διδασκαλία του Αριστοτέλη στην Ακαδημία και οι ιδέες του τον έφεραν συχνά αντιμέτωπο με τους συναδέλφους του, τον Ηράκλειτο, τον Σπεύσιππο, τον Ξενοκράτη.
3. Κατά την περίοδο που ο Αριστοτέλης επέστρεψε στην Αθήνα την Ακαδημία τη διηύθυνε ο Σπεύσιππος.
4. Ο Αριστοτέλης ονόμασε τη σχολή του Περίπατος, ίσως από τον περίπατον, τη στεγασμένη στοά του Λυκείου.
5. Ο φιλόσοφος κατά τη δεύτερη παραμονή του στην Αθήνα συγγράφει τα Ἠθικά Νικομάχεια.

Μονάδες 10

B4. Να γράψετε μία σύνθετη λέξη της Νέας Ελληνικής, με δεύτερο συνθετικό καθεμία από τις παρακάτω λέξεις των αρχαίων διδαγμένων κειμένων:

χρόμεναι, θησόμεθα, κτᾶσθαι, ἔχειν, ἐστίν.

Μονάδες 10

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Δημοσθένης, Κατά Αριστοκράτους 65-66

Ο Αριστοκράτης ήθελε με ψήφισμα να εξασφαλίσει προστασία για τον Χαρίδημο, στον οποίο είχε απονεμηθεί η ιδιότητα του Αθηναίου πολίτη. Ο Ευθυκλής, συντριήραρχος του Δημοσθένη στον Ελλησποντο, καταγγέλλει το ψήφισμα αυτό ως παράνομο. Στο συγκεκριμένο απόσπασμα ο ομιλητής αναφέρεται στο δικαστικό σύστημα της πόλης, επικεντρωμένος στις αρμοδιότητες του Αρείου Πάγου.

ἡμεῖς, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Χαρίδημον ἐποιησάμεθα πολίτην, καὶ διὰ τῆς δωρεῖα^ς ταύτης μετεδώκαμεν αὐτῷ καὶ ἱερῶν καὶ ὀσίων καὶ νομίμων καὶ πάντων ὅσων περ αὐτοῖς μέτεστιν ἡμῖν. πολλὰ μὲν δὴ παρ' ἡμῖν ἐστὶ τοιαῦθ' οἷ' οὐχ ἐτέρωθι, ἐν δ' οὖν ἰδιώτατον πάντων καὶ σεμνότατον, τὸ ἐν Ἀρείῳ πάγῳ δικαστήριον, ὑπὲρ οὗ τοσαῦτ' ἔστιν εἰπεῖν καλὰ παραδεδομένα καὶ μυθώδη καὶ ὧν αὐτοὶ μάρτυρες ἐσμεν, ὅσα περὶ οὐδενὸς ἄλλου δικαστηρίου: ὧν ὡσπερὶ δείγματος εἶνεκ' ἄξιόν ἐστιν ἐν ἡ δὴ ἀκοῦσαι.

τοῦτο μὲν τοίνυν τὰ παλαιά, ὡς ἡμῖν ἀκούειν παραδέδοται, ἐν μόνῳ τούτῳ τῷ δικαστηρίῳ δίκας φόνου θεοὶ καὶ δοῦναι καὶ λαβεῖν ἠξίωσαν καὶ δικασταὶ γενέσθαι διενεχθεῖσιν ἀλλήλοις, ὡς λόγος: λαβεῖν μὲν Ποσειδῶν ὑπὲρ Ἀλιρροθίου τοῦ υἱοῦ παρ' Ἄρεως, δικάσαι δ' Εὐμένισιν καὶ Ὀρέστῃ οἱ δώδεκα θεοί.

Γ1. Να μεταφραστεί στα Νέα Ελληνικά το απόσπασμα: ἡμεῖς, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Χαρίδημον... τὸ ἐν Ἀρείῳ πάγῳ δικαστήριον. **Μονάδες 20**

Γ2. Σε ποιες δίκες στον Αρειο Πάγο και για ποιον σκοπό εμφανίστηκαν οι θεοί του Ολύμπου κατά την παλαιά εποχή, όπως φημολογείται; **Μονάδες 10**

Γ3. Να γραφούν οι ζητούμενοι τύποι:

α) μυθώδη – κλητική ενικού αρσενικού γένους

ἄνδρες – δοτική πληθυντικού

υἱοῦ - γενική πληθυντικού

ἡμῖν – ίδια πτώση στο β' πρόσωπο στον ενικό αριθμό

πολίτην – κλητική ενικού

Μονάδες 5

β) ἀκούειν – απαρέμφατο μέλλοντα

λαβεῖν – β ενικό προστακτική αορίστου β' μέσης φωνής

ἐποιησάμεθα – β ενικό προστακτικής ενεστώτα ενεργητικής φωνής

ἠξίωσαν - β ενικό οριστικής ενεστώτα ενεργητικής φωνής

ἐσμέν – γ' πληθυντικό προστακτικής ενεστώτα

Μονάδες 5

Γ4. Να αντιστοιχίσετε κάθε λέξη ή φράση της Α' στήλης με τη λέξη ή φράση από τη Β' στήλη που αποδίδει τον συντακτικό της ρόλο και να αναφέρετε ποιον όρο του κειμένου προσδιορίζει η καθεμία.

A	B
1.σεμνότατον	α. ονοματικός ομοιόπτωτος προσδιορισμός ως επεξήγηση
2.μόνῳ	β. εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός της αναφοράς
3.τό δικαστήριον	γ. κατηγορούμενο
4.περί δικαστηρίου	δ. ονοματικός ομοιόπτωτος προσδιορισμός ως παράθεση
5.τοῦ υἱοῦ	ε. ονοματικός ομοιόπτωτος κατηγορηματικός προσδιορισμός

Μονάδες 10

Επιμέλεια: Φιλολόγοι – Σαριδάκης Γιώργος/Κουτσοδόντη Ευαγγελία